

Становище

за дисертационния труд на **проф. д-р Радослав Иванов Пенев** на тема:

„Педагогическо образование на родителите”

в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление

1.2. Педагогика (теория и технология на семейното възпитание), научна специалност:

Теория на възпитанието и дидактика

от доц. д-р Стефка Иванова Динчийска

Формален профил на дисертацията

Представен за становище е коректно организиран комплект от материали: дисертационен труд, приложения, автореферат, публикации. Всички условия и изисквания за придобиване на научната степен „доктор на науките” по чл.12, ал.2, 3, 4 и 5 на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Кл.Охридски” са спазени.

Числовите параметри на дисертацията (413 страници текст), 143 илюстрации (45 таблици; 98 диаграми); 21 приложения, депозирани в самостоятелно книжно тяло (250 стр.); библиография от 255 заглавия (169 на кирилица, 62 на латиница, 24 Интернет източници); автореферат (80 стр.), публикации (7 - 5 статии, една колективна монография и един обучителен пакет) впечатляват със своя обем и широк смислов диапазон.

В структурно-композиционен план дисертацията обхваща увод, шест глави, глобални изводи, заключение, научни приноси, списък на използваната литература. Като логически конструкти те представят изследването в неговото сложно функционално единство и интегритет на теоретичните, методологическите, експерименталните и практико-приложните аспекти, етапи, емпирични резултати и интерпретации по темата.

Като академичен формат дисертационната разработка е разположена в областта на педагогиката на висшето образование, респективно в теорията и технологията на семейното възпитание.

Дисертационният труд като архитектоника, стил и език е безупречен, притежава богата и прецизирана научна стилистика.

Техническото изпълнение е изградено с усет към детайла, информацията е подкрепена с оригинални визуални изображения, монтирани на съответните места.

Съдържателен профил на дисертационния труд

➤ Актуалност и програмна защитеност на темата

Дисертацията е ориентирана към изключително важен и значим за педагогическата теория и практика проблем. Семейството като социално-педагогическа констелация,

възпитателен субект и изследователско поле е трудна, комплексна, многопосочна дейност, изискваща подготовка, опит, нагласа и мотивация, които авторът несъмнено притежава.

Безспорната актуалност на работния проблем и тематичната опция са интелигентно защитени с аргументи, ранжирани в убедителна градация: динамиката на съвременното общество, която рефлектира в сферата на образованието; Конвенцията на ООН за правата на децата като бъдещи активни и творчески участници в обществения живот; семейството като среда, която трябва да осигури оптимални условия за пълноценно личностно развитие и дефицитите в тази посока, произтичащи от деформации в семейната структура; европейската образователна стратегия за приоритетно участие на семейството във възпитателния процес; потребността от съответствие на българското образование с европейския образователен модел, свързан с усвояването на редица ключови компетентности.

В първа глава в рамките на шест параграфа са предложени и компетено защитени всички параметри на работния проблем: терминологични, концептуални, практико-приложни. Изследваните феномени и работните термини (фамилна социализация и възпитание; модел на родителско поведение; формиране на способност за ефективна комуникация; педагогическо образование на родителите) са обосновани, точно дефинирани, в субординация с темата, в корелация помежду си, формиращи замисъла и локацията на експерименталната процедура.

➤ *Дизайн на изследването, емпирични резултати, експериментален модел*

Проф. д-р Радослав Пенев е един от водещите специалисти у нас с авторитетни разработки по темата на дисертацията, факт, който рефлектира върху цялостния образ на изследването като творчески синтез от теория, експеримент, практика.

Представеният във втора глава теоретичен анализ е задълбочен, детайлизиран и показва многостранно познаване на проблема в различни аспекти: семейството като социализиращ фактор; взаимодействието му с образователни институции (характеристика, проблеми и негативни тенденции, стратегии и форми на сътрудничеството, перспективи); постановки за семейството като възпитателен субект, отразени в нормативни документи, политики и инициативи на авторитетни международни организации.

Концептуалните параметри са предложени в два плана: на дисертационния труд и на изследването. Внимателно обмислени, точно формулирани и адекватно ранжирани са всички компоненти (цел, хипотези, задачи, обект, предмет, контингент, етапи). Методите на проучването са сполучливо селектирани, а изследователският инструментариум е оригинално конструиран чрез твърдения и сентенции. Показателите са обвързани със скали за степенуване, което осигурява възможност за компаративен анализ и уточняване на емпиричните граници на експерименталния модел и система.

Основателно в центъра на констатиращия експеримент са поставени актуални за педагогическата практика проблеми: характеристиката на житейските възпитателни ориентации и интеракции на съвременните родители с деца от предучилищна възраст;

спецификата на агресията в предучилищна възраст; отношението към явлението „агресия” в детството и влиянието на семейството, средствата за масова комуникация и връстниците за провокиране и превенция на агресивните прояви; зависимостта между моделите на родителско поведение и наличието/отсъствието на агресия при децата им; ориентацията на семейството към феномените „готовност“ и „подготовка“ за училище.

Получените емпирични резултати и техните аналитични характеристики са отправната точка за реализация на експерименталната програма. Логично сърцевина на формирация етап се явява апробацията на експерименталния модел, реализирана в симбиозата на три целеви групи: обучение на педагогически специалисти и студенти в овладяване на образователното съдържание в сътрудничество със семейството; педагогическо образование на родители; превенция на агресивните прояви в детската градина и семейството като основа за обучение на родители, учители и студенти, и мултипликация към децата.

Резултатите от всички етапи на експеримента са представени чрез пунктуален сравнителен анализ. Цялата емпирична фактология впечатлява с обхват, прецизна обработка и вътрешна свързаност, търсеца синхрона между потребностите на децата и отговорностите на родителите.

Заключението и изводите илюстрират авторската увереност относно проекцията на работните хипотези, изпълнението на целта и задачите на изследователската дейност.

Рекапитулацията от апробацията на модела е удовлетворяваща: реализирано е педагогическо образование на над 200 родители в курсове и семинари по тематика, свързана с ефективното семейно възпитание, проблемното поведение, превенцията на агресивните прояви, готовността и подготовката за училище; педагогическо образование на над 400 родители чрез апробирана тематика на обучителния пакет „Компас за родители”; педагогическо образование на над 550 студенти от магистърските програми на ФНПП - родители, по дисциплини, свързани с теорията и технологията на семейното възпитание, общуването с децата и превенцията на агресивните прояви; обучени над 6000 учители и директори на детски градини по проекти, квалификационни курсове и семинари, свързани с проблематиката на ефективното сътрудничество със семейството и педагогическото образование на родителите; обучени над 3600 студенти и специализанти в бакалавърски специалности и магистърски програми на ФНПП и ФП на СУ; ръководства на над 140 дипломни работи по тематиката на семейното възпитание, взаимодействието „детска градина-семейство”, проблемното поведение и агресията в детството.

➤ *Основни приноси на дисертационния труд*

Според мен посочените от проф.Пенев приноси в научно-теоретичен, научно-образователен и практико-приложен характер са обективно отражение на представените резултати и дейност, защото са апробирани и изведени от убедително лонгитюдинално изследване с мащабен контингент.

Държа да отбележа, че темата на дисертационния труд попада в сферата на най-изследваните и дискутирани проблеми в класическата и съвременната педагогика и поради това има сериозна опасност от изпадане в професионални клишета, с което авторът успешно се е справил. Високо оценявам подходът на проф. Пенев за обучение и взаимодействие със семейството като оригинален и иновативен с доказано умение да „улавя“ същественото и значимото в прозата на житейските реалности.

Теоретико-емпиричният експериментален модел за педагогическо образование на родителите (концептуална визия, акценти в оптимизацията на взаимодействието, методология, тематика, принципи, форми, методи, технологични варианти) е съдържателно богат, мобилен относно целевите групи и напълно приложим в педагогическата практика. Елементите на този модел, предложени в интерактивни дискурси, водят до промяна на позицията на родителя от реципиент в активен консеквент, а съвкупността от знания, умения, отношение, поведенчески индикатори изграждат съдържателната страна на обучението и играят ролята на дескриптори на крайните резултати.

Структурно-функционалният модел дава заявка за пълноценна академична работа със студенти бакалаври и магистри, както и насоки за квалификационна дейност с педагози и директори на образователни институции.

Коефициентът на полезност и перспективност на модела се предопределя от широката теоретична осведоменост и ерудиция на автора и дългогодишната му опитност като академичен преподавател и изследовател.

Какви ползи носи изследването и дисертационният труд:

- за академичната подготовка – уточнени цели, съдържателно-концептуални и процесуални компоненти на обучението по теория и технология на семейното възпитание;
- за педагогическата практика – обогатяване на взаимодействието със семейството, стимулиране на диалогичността между двата най-важни фактора в живота на детето, поставянето му в позицията на централен субект на сътрудничеството между детската градина и родителите;
- за квалификационната дейност на педагозите – провокация за търсене, откриване и разработване на иновативни форми за повишаване на педагогическите компетенции на родителите и личностното професионално обогатяване и кариерно развитие.

➤ *Автореферат*

Авторефератът е коректно разработен и представя в пълнота профилът на проведеното изследване, проектира съдържанието на дисертационния труд и следва неговата логика, отразява обективно теоретичните, методическите, експерименталните и практико-приложните аспекти по проблема.

➤ *Публикации*

Депозираните публикации са подчинени на темата и имат определен принос относно популяризирането на емпиричната процедура, резултати и изводи на изследването, както и приложението им в аналогични и нови условия.

➤ ***Препоръки за използване на дисертационния труд***

Като имам предвид качеството на изследването и на дисертационния труд бих препоръчала да се обработят и оформят книга и помагала за академичната и педагогическата практика.

➤ ***ЗАКЛЮЧЕНИЕ***

Представените материали доказват високо ниво на професионална компетентност, детайлно познаване на академичната и педагогическата сфера, изследователска култура, способност за формулиране и доказване на научни хипотези, откриване и инициране на нови изследователски проблеми, дискусии и решения.

Това са основанията ми убедено да гласувам с положителен вот присъждането на научната степен „**доктор на науките**” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (теория и технология на семейното възпитание) на **проф. д-р Радослав Иванов Пенев**.

14.08.2017 г.,

Ст. Загора

Подпис:

/доц. д-р Ст. Динчийска/